

В.М. ГЕЄЦЬ, д-р екон. наук, проф., академік НАН України,
головний редактор журналу «Економіка України»,
директор ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
вул. П. Мирного, 26, 01011, Київ, Україна
e-mail: gvm@ief.org.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2895-6114>

РЕФОРМАЦІЯ ДЛЯ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Нещодавно при опитуванні 50 Нобелівських лауреатів їх попросили визначити основні загрози людству. Інтелектуальні лідери на третє місце поставили недотримання морально-етичних норм — після деградації довкілля і перенаселення планети. Нам перенаселення не загрожує, а довкілля знищують люди, для яких не існує системи моральних принципів і цінностей. Отже, для України проблему цінностей можна поставити на перше місце. Однак, незважаючи на надзвичайну актуальність і гостроту цієї проблеми, у сучасному світовому науковому і політичному просторі існує гострий дефіцит фундаментальних аналітичних публікацій стосовно ціннісного підходу в розвитку світу в цілому і України зокрема.

Нещодавно міжнародна команда науковців за фінансової підтримки представництва Фонду Ханнса Зайделя в Україні видала в Празі англomовну книгу *Reformation: the Success of Europe and a Chance for Ukraine* [1]. Автори — відомі дослідники у своїх сферах науки, деякого відзначено високими державними і міжнародними науковими нагородами, серед них видатний американський науковець, Нобелівський лауреат з економіки за 2002 р. Вернон Сміт.

Чотири роки тому в Києві було видано монографію українською мовою на цю саму тему [2], і наш журнал надрукував на неї рецензію [3]. Варто зазначити, що англomовна книга суттєво відрізняється від попередньої публікації: з різних причин було вилучено три розділи і додано шість нових, що значно підвищило актуальність і аналітичність монографії, а також розширило можливі шляхи розвитку євроінтеграційних процесів в Україні на основі як історичного, так і сучасного позитивного європейського досвіду.

Автори книги не просто досліджують позитивний вплив Реформації на розвиток Європи та світу і аналізують конкретні механізми розбудови ринкових демократій, а й показують, як запровадження принципів Реформації може привести до ефективних економічних реформ в Україні. Реалізація

Ц и т у в а н н я: Геєць В.М. Реформація для реформ в Україні. *Економіка України*. 2021. № 5. С. 91—94.

ідей Реформації в Україні матиме позитивні наслідки для розвитку не тільки економіки, а й права, освіти, науки, соціальної сфери та інших галузей суспільства. Реформація є яскравим прикладом того, як розвиток демократії впливає на інституційні та моральні зміни, що спричиняє глибокі зрушення як економічного, так і політичного характеру. Саме Реформація викликала ментальну революцію, яка стимулювала розвиток сучасної Європи.

Сьогодні, як ніколи, важливо для України вивчати і досліджувати ті принципи та цінності, що стали причиною утворення успішних демократичних європейських держав. Україні потрібні нові реформи, які б змінили внутрішні основи розвитку держави, створили умови для роботи економіки на благо всього суспільства, забезпечили рівність перед законом для всіх. Запровадження етичних настанов Біблії в процес державотворення продемонструвало свою ефективність на прикладі європейських країн. Біблія рекомендує доводити прийняття законів та їх суть до кожного громадянина так само активно, як пропагувати добрі справи серед людей. Громадяни мають усвідомлювати свої позитивні якості й спрямовувати їх на демократичний розвиток держави європейського типу.

Формування «моральної більшості», тобто критичної маси людей в суспільстві, що поділяють систему європейських моральних цінностей, — процес довготривалий і копіткий. І тут важливо на державному рівні сприяти вихованню громадян на добрих справах і позитивних прикладах, максимально захистивши їх від пропаганди, що сіє песимізм і ворожнечу. Потрібно спрямувати більш результативні зусилля на формування в суспільстві стійкої християнської моралі та європейських етичних норм, щоб дисципліна в суспільстві ґрунтувалася на свідомому виконанні законів.

Автори книги звертають увагу на те, що Реформація пропонує досить детальні міркування з цілого ряду найважливіших рушіїв економічного розвитку, таких як наука, освіта і сфера знань у цілому, що є найважливішими складовими людської діяльності. Нам критично потрібно через створення знань і позитивне виховання людей розвивати громадянське суспільство, щоб люди мали реальний вплив на політиків і політику. У цьому випадку політики усвідомлюватимуть, що громадяни, у разі потреби, мають на них важелі впливу. В українців тільки формується усвідомлення, що вони справді можуть щось вирішувати у власній державі задля перетворення України на справжню європейську країну, яку б поважали у світі, а у її громадян буда б можливість займатися підприємництвом з «новим і праведним законом», сплачувати державі податки і почуватися комфортно у власному домі.

Сучасна світова економічна криза показала, що розрив між матеріальною сферою і моральними принципами може бути дуже глибоким. Однак ця криза є глобальною не тільки в географічному сенсі, а й за змістом та системним відношенням, вона не тільки і не стільки економічна, скільки економічно-духовна. Таким чином, для подолання нинішньої кризи потрібні не лише нові економічні механізми, як доводять автори, але й нові підходи, що враховуватимуть духовні, моральні та інші людські цінності.

Існуючі системні проблеми накопичилися в Україні з початку здобуття суверенітету в 1991 р. Після президентських виборів 2019 р. є реальна можливість провести радикальні реформи у всіх сферах життя країни. Для подо-

ланню нинішньої системної кризи в Україні потрібно консолідоване використання тактичних і стратегічних заходів реформування. Безпосередні тактичні заходи, на думку авторів, включають реформування системи управління та боротьби з корупцією, а стратегічні — відновлення законності та морально-етичних стандартів в економіці.

Керівникам авторського колективу і науковим редакторам книги — професору Донецького національного університету ім. Василя Стуса (Вінниця) Леоніду Кістерському і доценту Київського національного торговельно-економічного університету Ользі Романенко — вдалося успішно концептуально об'єднати інтернаціональний авторський колектив з Великої Британії, США, Словаччини та України, сформувавши глибоке міждисциплінарне дослідження. Крім високого рівня теоретичних і економіко-філософських узагальнень книга містить практичні рекомендації для України, що системно втілюються українськими авторами в наше повсякдення.

Публікація цієї книги в Чеській Республіці, яка є членом ЄС, англійською мовою також надасть можливість західному читачеві краще ознайомитися з професійною і солідно обґрунтованою точкою зору провідних українських та іноземних науковців щодо розвитку системи європейських цінностей в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Kistersky L., Romanenko O. (Eds.). Reformation: the Success of Europe and a Chance for Ukraine. — Prague, Czech Republic : Coretex CZ SE, 2020. — 300 p.*
2. Реформація: успіх Європи і шанс для України : моногр. ; [за ред. Р. Шеремети, О. Романенко]. — К. : Самміт-Книга, 2017. — 254 с.
3. *Геєць В.М. Досвід і уроки Реформації — шанс для України // Економіка України. — 2017. — № 12. — С. 99—102.*

Рецензія надійшла 21.04.2021

REFERENCES

1. *Reformation: the Success of Europe and a Chance for Ukraine. L. Kistersky, O. Romanenko (Eds.). Prague, Czech Republic, Coretex CZ SE, 2020.*
2. *Reformation: the Success of Europe and a Chance for Ukraine. R. Sheremeta, O. Romanenko (Eds.). Kyiv, Sammit-Knyha, 2017 [in Ukrainian].*
3. *Heyets V. Experience and lessons of the Reformation — a chance for Ukraine. Economy of Ukraine, 2017, No. 12, pp. 99-102 [in Ukrainian].*

Received on April 21, 2021

Valeriy Heyets, Dr. Sci. (Econ.), Academician of the NAS of Ukraine,
Editor-in-Chief of the journal «Economy of Ukraine»,
Director of the Institute for Economics and Forecasting of the NAS of Ukraine
26, Panasa Myrnoho St., Kyiv, 01011, Ukraine

REFORMATION FOR REFORMS IN UKRAINE

At the end of 2020, an international team of researchers published in Prague an English-language book «Reformation: the Success of Europe and a Chance for Ukraine.» The authors of the book not only study the positive impact of the Reformation on the development of Europe and the world, but also show how the implementation of the principles of the Reformation can lead to effective economic reforms in Ukraine. Ukraine needs new reforms that would change the internal foundations of the state development, create conditions for the economy to work for the benefit of the society as a whole, ensure equality before the law for all. In addition to a high level of theoretical and economic-philosophical generalizations, the book contains practical recommendations for Ukraine, which are systematically implemented by Ukrainian authors in our daily lives. The publication of this book in the Czech Republic, which is a member of the EU, in English will give Western readers a better understanding of the professional and well-founded point of view of leading Ukrainian and foreign scholars on the development of European values in Ukraine.